

о. д-р Мирон БЕНДИК

Ще малими дітьми ми, напевно, звертали увагу на особливі будівлі, увінчані хрестами. Наші батьки називали їх церквами або храмами. Іноді батьки брали нас до храму, а в ньому наказували чемно поводитись. Храми є невіддільною складовою українського краєвиду, а також невід’ємними супутниками людського життя.

При нагоді задумаємося: чому люди будують храми і чому до них ходять? Одну з відповідей дає у Святому Письмі апостол Петро на горі Тавор: «Господи, добре нам тут бути! Збудуймо три намети, один Тобі...» (пор. Мт.17, 4). Апостол Петро хотів затримати і сам момент Преображення, і Ісуса «затримати» на Таворі, «поселивши» у збудований намет. Цей намет для Ісуса-Богочоловіка буде водночас «домом Божим», в якому і далі перебуватиме Таворська радість. На жаль, за мить Петро знову опинився на «грішній» землі, а сяюче світло Преображення зникло.

Люди, подібно до апостола Петра, споруджують храми Господеві, щоб «їм було добре». За свідоцтвом Святого Письма, по-справжньому «добре» було людині в раю, де Адам і Єва були з Господом. Та й саме місце, на якому були разом Господь і люди, було «добрим», тобто райським. Коли, однак, люди опинилися поза раєм і їм стало «зле», вони не тільки згадували минуле, але й намагалися повернути його. Спогадом про рай ставало окреме місце, відведене Богові, – місце святе. Це місце людина позначувала чи то жертвним каменем, чи «наметом Господнім», чи, врешті-решт, храмом. На це «святе місце» людина приходила у «святий час» (свято), аби бути з Господом і згадати про втрачений рай. Збудований храм є для людини спогадом про рай, а її прихід до храму має сенс повернення до раю. У храмі, як і в раю, Бог завжди на першому місці, у храмі люди знаходять Господа і одне одного. Пригадаймо: саме в Єрусалимському храмі Марія і Йосип знайшли 12-річного Ісуса, а в Його Особі – Бога і людину.

Храм є не тільки спогадом, даниною втраченому минулому. Він є також прообразом майбутніх Нового неба і Нової землі. Коли Христос вдруге прийде у славі, то прославить, ошасливить людей, котрі чуватимуть і чекатимуть Його. До цієї зустрічі з Христом люди готуються у храмі, не випадково зорієнтованому у бік сходу. Христос – наш оспіваний у Різдві «Схід з висоти» – зійде для кожного християнина, мов сонце на сході. А зійшовши, преобразить усе таворським світлом. Храм, наче своєрідна «ракета», наведена на Схід, наче ковчег Ноя, має доставити нас «водами життя» до гавані спасіння.

У Зновупришесті Господа наше життя буде вже не «пануванням», а «служінням» Богові й людям, не самоствердженням, а даруванням і жертвуванням. Готуючись до такого «життя будучого віку», ми приходимо до храму, щоб бути для Господа й дарувати Йому наш час. Коли ми робимо це охоче й радісно, то ми «недалеко від Божого Царства». На відміну від цього, уникання храму є тривожним сигналом неготовості «увійти в радість Господню». Тому піти до храму – це не повинність чи прикра необхідність, а колосальний шанс підготуватися до завтрашнього дня тривалістю у вічність. Хто це зрозумів, той сам шукатиме можливостей щонайчастіше перебувати у храмі.

Яким чином настроїти себе, підготуватися, щоб увійти до храму, наче до раю? Насамперед потрібно примиритися з усіма, пробачивши їм усе і за все попросивши пробачення. Все непробачене залишається з нами у вигляді спогадів, недобррозичливості й образ. Воно позбавить нас радості перебування в храмі, поглибить суперечність між зовнішнім гармонійним храмовим середовищем і дисгармонією всередині нас. Після того, як ми у вибаченні скинули баласт нашого «я», ми можемо бути «з кимось» і «для когось», тобто з Богом і для інших. У храмі ми молимося і на молитві переходимо від надмірної уваги до себе до зосередження на Богові. Спочатку на молитві ми ще описуємо Богові «свої» проблеми. Ми прийшли заради себе і для себе, а тому ми ще не з Богом, а самі по собі. Такими ми є не лише в храмі, а й в усьому житті. Проте участю в храмовій молитві ми щораз більше входимо в служіння Богові. Спершу нам нудно, бо ми ще не вміємо бути для когось, безкорисливо обдаровувати. Але з часом стаємо здатними бути для Бога, послужити Йому храмовим богослужінням. Тоді починаємо розуміти, що від «буття з Богом» починається спасіння наших проблем. Тепер ми здатні «всяку нині житейську відложити печаль», відокремити себе від «печалей життя», щоб жити «безпечально», тобто в радості та мирі. У нашому богослужінні зникають метушливість і нервовість, що їх ми вважали неунікненними «в наших обставинах». Ми згармонізуємо досі нервовий і нестабільний ритм нашого життя з мирним ритмом богослужіння. Воно вже нам «не тягнеться», ми з нього «не випадаємо», бо в ньому «перебуваємо».

Крім «бути з Богом», храм вчить нас «бути з людьми». Перше наше завдання у храмі – не судити і не осудити жодну людину, яку ми побачимо. Це буде нелегко, бо поза храмом ми звикли, вважаємо природнім ділити людей на своїх і чужих, на друзів і ворогів, навіть не

задумуючись про аморальність такого поділу. У храмі ж ми маємо бути дуже «уважні», щоб не допустити осуду. Поступово ми відкриємо, що люди навколо нас зовсім не такі страшні, як нам раніше здавалося, що вони не обов'язково наші вороги, які змовилися проти нас. Ми починаємо долати настороженість і страх перед людьми. До того ж, ми поступово долаємо відчуженість і відчуваємо свою з ними сумісність. Дивна річ, але спільне перебування в храмі набагато сильніше примирює, ніж відвідування спеціальних конфліктологічних груп. Виявляється, не існує проблеми «психологічної сумісності» між людьми. Коли в храмі люди не тільки знаходяться поруч, але ще й разом причащаються, вони стають причетними одні до одних, причасними до одного Тіла Христового, яким є Церква. Остаточно різні за інтересами, походженням і родом занять люди починають відчувати себе ближніми, тобто спільнотою. Такими ближніми у храмі можуть себе відчути чоловік і жінка, батьки і діти, ще недавно чужі і незнайомі люди. Тому у храмі Сам Бог гуртує людей, досі розділених і розпорошених гріхом.

Зрозуміти сенс перебування у храмі – це оцерковитися, позбутися почуття самотності й безвиході. Це також збагатитися благодаттю Божої присутності, аби на вершині храмового досвіду ствердити зі святим Петром: «Господи, добре нам тут бути».

О. Мирон БЕНДИК До нашого храму ведуть всі дороги... //СЛОВО № 3 (59) 2014, с.5-6